

9. marts 2026

Lovliggørende landzonetilladelse til etablering af sø på Skiverenvej 72, 9982 Ålbæk

Frederikshavn Kommune giver hermed lovliggørende landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1, til etablering af en sø på ca. 450 m² på matr.nr. 25b, Råbjerg Ejerlav, Råbjerg, tilhørende ejendommen Skiverenvej 72, 9982 Ålbæk. Søens omfang og placering kan ses på Figur 1.

Sagsnummer: GEO-2025-04962
Dokumentnummer: 8717416

Sagsbehandler:
Thomas Bjørn
E-mail:
TMBJ@frederikshavn.dk
Direkte telefon:
+45 9845 6216

Figur 1: Kort over søen der gives lovliggørende landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1. Søens bredder er indtegnet med blå linjer.

Vilkår og anbefalinger

Tilladelsen til anlæg af vandhullet gives på nedenstående vilkår. Vilkårene **skal** følges mens de efterfølgende anbefalinger **bør** følges. Vilkårene og anbefalingerne skal sikre, at søen får en stor biologisk mangfoldighed.

Vilkår:

Vedrørende anlæg og udformning af søen

- Søen må ikke graves større
- Der må ikke etableres membran i søen
- Der må ikke skabes direkte forbindelse til vandløb eller dræn
- Der må ikke udplantes vand- eller sumplanter. De kommer ad naturlig vej.

Anvendelse

- I små søer (under 1.000 m²) må der hverken udsættes eller fodres andefugle, fisk eller krebs
- Der må ikke opsættes redehuse, foderflåder eller lignende, ligesom søen kun må hegnes med eventuelt nødvendigt kreaturhegn
- Søer må ikke anvendes til "put-and-take" fiskeri, det vil sige udsætning af fisk og salg af fiskekort

Anbefalinger:

Vedrørende beplantning

- Eventuel nyplantning omkring søer bør kun finde sted på nord- og vest siden og mindst 15 meter fra bredden af søen af hensyn til sollyset.
- Der bør kun plantes træer og buske som findes naturligt i området.
- Eventuelle øer (se ovenfor) bør ikke tilplantes med træer.
- Bredden af søen bør ikke tilsåes med andet end almindelige græsfrø.
- Der bør anlægges en udyrket bræmme omkring søen for at beskytte søen mod gødskning og sprøjtning. Bræmmen bør være af samme størrelse som vinteroversvømmelsen/25 meter bred.

Kommunen gør opmærksom på, at vandstandsforhold i søen er ejers eget ansvar.

Kommunens vurdering af sagen

Ud fra luftfotos er søen gravet mellem 2020 og 2021. Søen er gravet i landzonen og kræver derfor en landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1.

Naturbeskyttelsesloven

Søen er ikke anlagt i beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3 og kræver derfor ikke dispensation fra denne. Selve søen registreres som § 3-beskyttet sø, da dens areal er over 100 m².

Planloven

Arealet er beliggende i områder klassificeret som særligt værdifuldt naturområder, særligt værdifulde landskaber og økologiske forbindelser.

Kommunen vurderer, at etableringen af søen har en positiv påvirkning på områdets naturværdi, da det bidrager til en større biodiversitet i området. Samtidig vurderer kommunen, at etableringen af søen ikke forringer det landskabstrækkene i området. Projektet vurderes ikke at forringe den økologiske forbindelse i området. Tværtimod vurderes søen at bidrage positivt til forskelligheden af levesteder for arter i området.

Habitatområder og Bilag IV-arter

Arealet ligger ikke indenfor et Natura 2000-område. Det nærmeste Natura 2000-område ligger ca. 660 meter nord for søen og er nr. 2 "Råbjerg Mile og Hulsig Hede". Det er kommunens vurdering, at søen ikke kan påvirke området negativt. Søen har en positiv påvirkning på områdets bilag IV-arter, idet deres yngle- og rasteområder forbedres med en sø. Der er fundet bilag IV-arterne strandtudse og spidssnudet frø i en sø 900 meter sydvest for arealet, der forventes at kunne leve i søen.

Afgørelse

Kommunen vurderer på baggrund af ovenstående, at der kan gives en lovliggørende tilladelse til søen.

Offentliggørelse og klagemuligheder

I henhold til planloven offentliggøres afgørelsen på kommunens hjemmeside.

Afgørelsen efter naturbeskyttelseslovens bestemmelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet og afgørelsen efter planlovens bestemmelser kan påklages til Planklagenævnet inden 4 uger fra offentliggørelsen. Se vedlagte klagevejledning.

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk.1.

Når klagefristen er udløbet, og der ikke er indkommet klager, kan tilladelsen udnyttes. Hvis der indgives klage, vil kommunen snarest underrette dig herom.

Oplysninger i øvrigt

Området hvor søen ønskes etableret er beliggende i landzone, hvor ændret anvendelse af et areal kræver landzonetilladelse iht. planlovens § 35, stk. 1.

Betingelserne i dispensationen er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen.

Kunstige søer bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, når der har indfundet sig et naturligt plante- og dyreliv. Dette er allerede sket, og søen vil derfor blive registreret som beskyttet naturtype. Derfor vil fremtidige ændringer af søens tilstand kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3. Det gælder også almindelig oprensning af søen.

Der vedlægges en pjece om anlæg og pleje af søer.

Tilladelsen har ikke været i nabohøring da sagen drejer sig om en eksisterende sø.

Bilag

Klagevejledning efter planloven
Vejledning i anlæg og pleje af søer

Kopiliste

Ejer

Slots- og kulturstyrelsen og fortidsmindekontoret, cfk@slks.dk

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV), mail@sgav.dk

DN – Frederikshavn, dnfrederikshavn-sager@dn.dk

DOF – Hovedkontoret, natur@dof.dk

DOF – Nordjylland, frederikshavn@dof.dk

Har du spørgsmål eller vil besvare brevet

Brug svarmuligheden i e-Boks eller Virk.dk, hvis du har modtaget brevet digitalt.

Har du ikke digital adgang, kan du:

1. skrive til Frederikshavn Kommune, Rådhus Allé 100, 9900 Frederikshavn
2. ringe til det direkte nummer eller til kommunens hovednummer
3. henvende dig i Borgerservice i Frederikshavn, Sæby eller Skagen
- dog ikke onsdag

Oplys *altid* sagsnummeret, som du kan se i højre kolonne.

Med venlig hilsen

Thomas Bjørn (TMBJ)

Biolog

Vejledning om klagemuligheder m.v. vedrørende afgørelser efter planlovens § 35, stk. 1

Reglerne fremgår af lovens kapitel 14 (§§ 58-62)

Kommunens afgørelse kan påklages til Planklagenævnet af

- Miljøministeren
- Enhver med retlig interesse i sagens udfald, herunder en nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Landsdækkende foreninger og organisationer, der som hovedformål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen på betingelse af:
 - at foreningen eller organisationen har vedtægter eller love, som dokumenterer dens formål, og
 - at foreningen eller organisationen repræsenterer mindst 100 medlemmer

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag. En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Rettidig klage har opsættende virkning. Det betyder, at det der er tilladt eller påbudt i afgørelsen, ikke må udføres, før Planklagenævnets afgørelse foreligger. Planklagenævnet kan dog bestemme andet.

Du klager gennem Klageportalen, som du kan logge på via dette link: <https://kpo.naevneneshus.dk>. Du kan også logge på via borger.dk (som borger) eller via virk.dk (som virksomhed eller forening). Du logger på Klageportalen med MitID. Klagen sendes gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager skal du betale et gebyr på 900 kr. for privates og 1.800 kr. for organisationers og virksomheders vedkommende. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen. Gebyret betales tilbage til klageren, hvis denne får helt eller delvist medhold i klagen.

Planklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Planklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Flere oplysninger om gebyrordning og klagebehandling kan findes på www.nmkn.dk.

Kommunen giver den, der har fået en tilladelse, underretning om en indgivet klage og om klagens opsættende virkning.

Civil retssag

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene skal retssagen være anlagt inden 6 måneder fra den dag, afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

The background image is a landscape photograph. In the foreground, there is a field of tall, dry, brownish grass. Behind it is a calm, greyish pond. The middle ground features a lush green field with a few dark, jagged tree stumps. In the background, a line of green trees separates the fields from a distant horizon. On the left side of the horizon, a tall, thin wind turbine is visible against a cloudy, grey sky.

Vejledning
I anlæg og pleje af
Søer og vandhuller

Indhold

Side 2: Vejledning i anlæg og pleje af søer og vandhuller

Side 3: Vær opmærksom når du graver

Side 4: God vandkvalitet

Side 5: Den gode sø

Side 7: Forbindelse til omgivelserne

Side 8: Beplantning

Side 9: Pleje og vedligeholdelse

Side 10: Tilladelse

Alle tegninger er lavet af Jens Gregersen

Foto for- og bagside: Annie Overgaard Sørensen

Vejledning i anlæg og pleje af søer og vandhuller

Der findes mere end 10.000 søer større end 100 m² i det tidligere Nordjyllands Amt, og interessen for at grave nye er stadigt stigende. Det er glædeligt, da mange, især små søer, tidligere er forsvundet.

Hvis en ny sø laves rigtigt, kan den blive et fint levested for planter og dyr og være til stor glæde for ejeren.

Men hvordan laves eller oprenses et vandhul så det bliver godt? Hvad skal der tages hensyn til, og skal der søges tilladelse?

Denne pjece giver råd og vejledning om, hvordan man skaber og vedligeholder den bedst mulige sø.

Vær opmærksom når du graver

Når man har valgt en placering, f.eks. en fugtig plet på marken, skal man planlægge selve etableringen.

Få hold på vandet

Når man graver, er det vigtigt at lægge mærke til, hvad jorden rummer. Vandstandsende lag, f.eks. lerlag, må ikke gennemgraves, så vandet forsvinder ud af søen.

Gamle drænrør kan ligge i flere dybder, og hvis de ikke fjernes, kan de tømme søen. Hvis drænvandet skal ledes forbi det sted, hvor søen skal ligge, må det ske i en lukket ledning.

Hvis man undtagelsesvis vil anlægge en sø på et sted, hvor den ikke kan holde vand, kan man stampe en 10-30 cm tyk lermembran i bunden af søen. Det er en dyr løsning, især hvis ler skal købes og transporteres. Plastik må ikke bruges, bl.a. forbi det er et fremmed stof i naturen.

Fortidsminder og affald

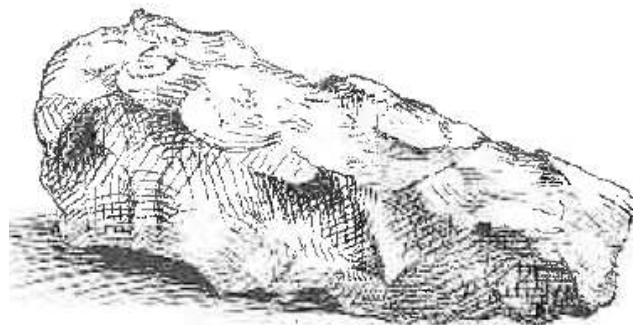
Fortidsminder som f.eks. knogler fra mennesker eller dyr, lerpotteskår, metalgenstande og flintredskaber kan dukke op, og man skal da kontakte Vendsyssel Historiske Museum.

Affald, f.eks. gamle dunke og husholdningsaffald, kan vise sig at være nedgravet. Det kan være sket i

forbindelse med en tidligere opfyldning af et vandhul. Hvis man finder affald, skal man kontakte kommunen, så det kan blive undersøgt. Sker det ikke, kan affaldet true både grundvandet og vandkvaliteten i søen.

Gem og anvend sten

Store marksten bør ikke fjernes. De kan med fordel placeres i og omkring vandhullet.

Placering af opgravet materiale

Ved anlæg af søer og vandhuller, skal jorden udjævnes eller fjernes, så landskabet ikke påvirkes uønsket.

Jorden må ikke placeres for tæt på bredden. Jordarbejdet frigiver næringsstoffer, som gavner brændenælder og tidsler. Desuden bør overgangen mellem vand og land være så blød og naturlig som muligt.

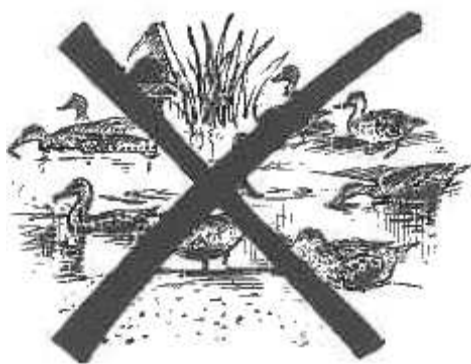
God vandkvalitet

For at opretholde en god vandkvalitet må følgende overholdes:

Få ænder

Søen må ikke anvendes til opdræt af andefugle. En sø på ca. 1000 m² kan naturligt bære et kuld ællinger.

Undgå fodring

Vandkvaliteten vil altid blive forringet ved fodring.

Fugle bør ikke fodres i eller omkring søen. Heller ikke fisk eller krebs bør fodres.

Udsætning af fisk

Vær varsom med udsætning af fisk. Mange arter ødelægger vandkvaliteten. Dels ved at rode i bunden, dels ved at spise bl.a. de smådyr, som filtrerer vandet.

De fleste fisk spiser haletudser, så frøerne efterhånden forsvinder.

Undgå drænvand

Hvis søens vand er grundvand, bør man undgå, at drænledninger eller grøfter fører overfladevand til søen. Det er næringsholdigt og vil give algevækst.

Hvis det ikke kan undgås, skal drænvandet ledes til søen i åbne grøfter.

På lavtliggende steder kan man få en god sø næsten uden gravning, ved blot at sætte dræn systemet ud af drift.

Aldrig i vandløb

Åer, bække, kanaler eller grøfter må aldrig inddrages i små søer, da det forringer både sø og vandløb. Søen må ikke have direkte afløb til et vandløb.

Er det nødvendigt at lede vand væk fra søen, bør det sive gennem et plantebevokset sumpet område, inden det når vandløbet.

Udtørring

Et vandhul må godt tørre ud en gang imellem. Bundslammet vil derved blive omsat hurtigt, og fisk og guldsmedelarver vil uddø. I paddehuller kan dette være en fordel, da fisk og guldsmedelarver er haletudsernes store fjende. Det vil gavne vandkvaliteten, når der igen kommer vand i vandhullet.

Den gode sø

Den gode sø har en god vandkvalitet og et rigt liv med smådyr, som bl.a. er føde for ænder.

Den gode sø anlægges, så der tages hensyn til anden natur og til landskabet.

Nye søer kan f.eks. graves i fugtige lavninger, i eller ved dyrkede marker.

Søer skal undgås i vandløb og kildevæld, heder, overdrev, strandenge samt i visse typer af moser og enge.

Hvis du følger de råd, der er nævnt neden for, vil du få en god sø, der vil tilføre naturen nye værdier:

Størrelse

Små vandhuller er langt de bedste for frøer, salamandre og mange smådyr. Fisk og ænder skal have mere plads, mindst 1000 m².

Form

Søens form skal følge terrænet. Bredden må gerne bugte sig, så der opstår små vige.

Dybden i større søer bør være mindst 1,5-2 m i den centrale del. Små vandhuller kan godt fungere med mindre end 1 meters dybde.

Bredden skal være jævnt skrånende, som hovedregel 1:5, hvis der graves i stabile materialer, der ikke flyder ud.

Ø i søen?

I søer mindre end 2500 m² bør der ikke anlægges øer. En ø optager plads, og vanddybden bliver for ringe.

I større søer kan en ø anlægges i den ene side, øen skal kun nå ganske få cm over vandfladen, og den skal have jævnt skrånende bred langs det meste af kanten.

Andehuse er unødvendige. Hvis man absolut vil lave et redeskjul, laves det bedst af nogle sten camoufleret med græstørv og kvas.

Et par store sten langs bredden af søen er glimrende siddepladser for ænder. Den vanddækkede del tiltrækker vandinsekter og haletudser, fordi sten bliver hurtigere opvarmet end vandet.

bunden med næbbet. De lavvandede områder bliver søens "spisekammer", da mange af smådyrene i en sø lever en stor del af deres liv her.

Den opgravede jord

Det opgravede materiale skal udjævnnes eller fjernes.

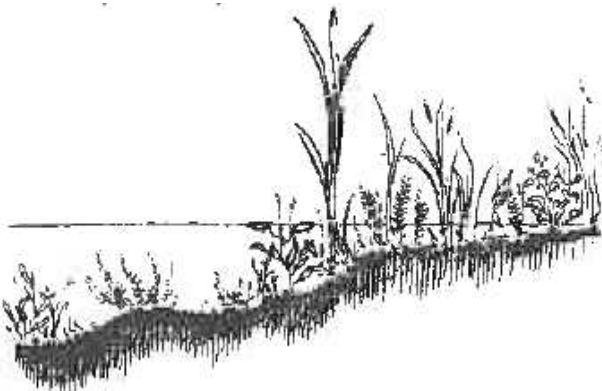
Hvis det ligger som en vold omkring søen, vil det forhindre naturlig oversvømmelse, og volden vil ofte vokse til med brændenælder og tidsler.

Det er vigtigt, at søen om foråret kan gå over sine bredder. En bevoksning af sump- og engplanter vil indfinde sig på de fugtige bredder og give en naturlig overgang til omgivelserne.

Fladvand

Søen afsluttes med ganske lavvandede partier på 1-3 meters bredde.

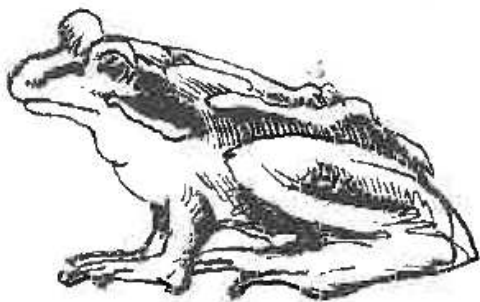

En and, der snadrer efter føde, kan så nå

Forbindelse til omgivelserne

Små søer kan ligge som oaser i landskabet. For at komme fra sø til sø, må nogle dyr have "fodgænger-overgange", som forbinder søerne:

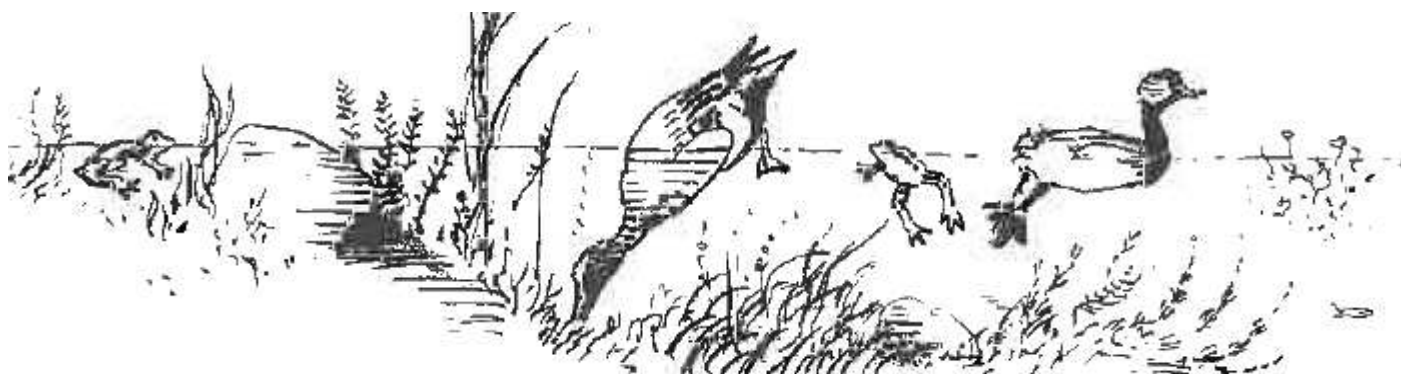
- En udyrket bræmme langs et nærliggende vandløb er et godt skjul.
- Et udyrket areal omkring søen kan udvides, så søen forbindes med anden natur.

- Et levende hegn bør føres helt frem til det udyrkede areal omkring søen.
- Søens vandspejl skal kunne ses af trækkende fugle fra luften. En stor ø med træer vil gøre søen vanskelig at se.

Søens nærmeste omgivelser kan også forbedres:

- Marksten kan lægges som et dige nær søen. Det giver skjulesteder og overvintringsmuligheder for bl.a. tudser og firben.
- En udyrket bræmme omkring søen skærmer mod sprøjtemidler og gødning. Bræmmen skal være mindst lige så stor som vinteroversvømmelsen rækker.
- Hvis man graver en sø til frøer og tudser, skal man sikre, at der er ferske enge, moser, løvskove eller lignende inden for få hundrede meters afstand uden mellemliggende veje.
- Hvis det ikke er tilfældet, vil det være lige så vigtigt at etablere et sommeropholdssted for frøerne, som at grave vandhullet.
- Undgå i det hele taget placeringer tæt på trafikerede veje, da både padder og fugleunger let bliver trafikdræbt.

Beplantning

Hvis søen udformes rigtigt, vil der i løbet af 1-2 år indfinde sig en naturlig plantevækst i søen og på bredderne.

Hvis man alligevel vil plante, er her et par gode råd:

Træer i god afstand

Træer plantes kun langs nord- og nordvestsiden. Syd- og sydøstsiden friholdes i en afstand af 2 gange træets maksimale højde, så skygge over søen undgås.

For meget skygge giver en kold og livløs sø.

Det er bedre at plante buske end træer. Beplantningen skal holdes 510m fra bredden afhængigt af, hvor vådt der er.

Naturlige arter

Der bør kun plantes arter, som forekommer naturligt på egnen. De naturligt forekommende træer og buske er tilpasset det lokale klima, og vil derfor klare sig bedst i det lange løb.

Der er knyttet langt flere forskellige insekter til de træer, der har været en del af den danske natur i årtusinder, end der er til de indførte plantearter.

Eksempler på naturligt forekommende danske træer er Rød-El, Birk, Bøg, Almindelig Eg, Almindelig Røn og Ask.

Eksempler på naturligt forekommende buske er:

Hunderose og Blågrøn Rose på lerede jorde og frodige sandjorde. Slåen, Hyld, Hæg og Kvalkvæd på middelfugtige eller tørre lerjorde og god sandjord.

Havtorn på kalkholdig sandjord, også ved kraftig vindpåvirkning.
Hvidtjørn på næsten alle jordtyper.

Mirabel på sandede, ikke våde jorde.

Tørst på sure, fugtige jorde.

Arter af pil vil ofte hurtigt indvandre af sig selv. Pil breder sig meget hurtigt, og man skal være varsom med at plante den.

Eksempler på arter, der ikke forekommer naturligt, og som bør undgås, er:

Arter af gran og fyr, der ofte ikke trives i et fugtigt miljø. Hybenrose kan brede sig meget og fortrænge andre planter. Japansk Pileurt, Glansbladet Hæg, Rhododendron, Bambus og Snebær bør også undgås.

Pleje og vedligeholdelse

Når søen er nyetableret, må man væbne sig med tålmodighed. Planter og dyr behøver tid til at indvandre.

Men for mange arter går det faktisk ret hurtigt. De første æglæggende guldsmede og andre vandinsekter indfinder sig umiddelbart efter søens etablering. Senere ses spor af drikkende dyr. Vandplanter og frøer indfinder sig i løbet af de første 3 år.

Alger

Der vil næsten altid komme mange alger i en ny sø. Det skyldes især frigørelse af næringsstoffer ved jordarbejdet. Der er ikke meget at gøre ved det, udover at vente. Efter 2-3 år aftager algemængden naturligt. Er der stadigvæk algemåtter, skyldes det sandsynligvis, at der tilføres for meget næring.

Tilgroning

De fleste vandhuller gror med tiden til. Det er ganske naturligt. Tempoet er dog højere i dag end tidligere dels pga. øgede mængder kvælstof fra omgivelserne og regnvandet, dels fordi vandhullerne ikke benyttes til kreaturvanding i det omfang, de gjorde tidligere.

Tilgroningen sker ofte med tagrør, dunhammer eller pilebuske. Det er nemmest, at fjerne de første unge skud som ses ved søen. En anden metode er, at lade kreaturer trampe rundt på søbredden i sensommeren, hvilket ødelægger mange jordstængler.

Store pilebuske er svære at slippe af med. Den sikreste måde er at rykke dem op med rod. Skærer man dem kun ned, skal det gøres hvert år.

Ved oprensninger af tilgroede damme er det vigtigt at gå grundigt til værks. Alle rodstængler af dunhammer bør fjernes. Alle pilebuske rykkes eller graves op. Alt bundslam skal op, da det kan indeholde store mængder næringsstoffer.

Fisk

Fisk kan bringe småsøer ud af balance. Ofte vil fiskene dog uddø i varme somre pga. iltmangel, eller i vintre med snedækket is eller bundfrysning. Fisk, især karusser og guldfisk er meget svære at slippe af med, og det er derfor vigtigt at forhindre dem i at komme til vandhullet.

Udtørring er den bedste måde at udrydde fisk på.

Tilladelse

Det kræver næsten altid en tilladelse at anlægge en sø.

Anlæg af en sø er et stort indgreb i landskabet. Ikke kun selve "hullet" påvirkes, men også der hvor gravemaskinen kører, og der hvor jorden placeres.

Tilladelsen skal sikre, at forskellige interesser vurderes og tilgodeses i videst muligt omfang. Samtidig skal den sikre, at søen bliver så god som mulig.

Flere love og myndigheder kan være involveret ved anlæg af søer. Man kan i alle tilfælde blot indsende ansøgningen til kommunen. Hvis det er nødvendigt, vil den blive sendt videre til rette behandling eller udtalelse. Send ansøgningen i god tid før anlæggelsen af vandhullet skal finde sted, idet behandlingen af sagen kan tage op til flere måneder.

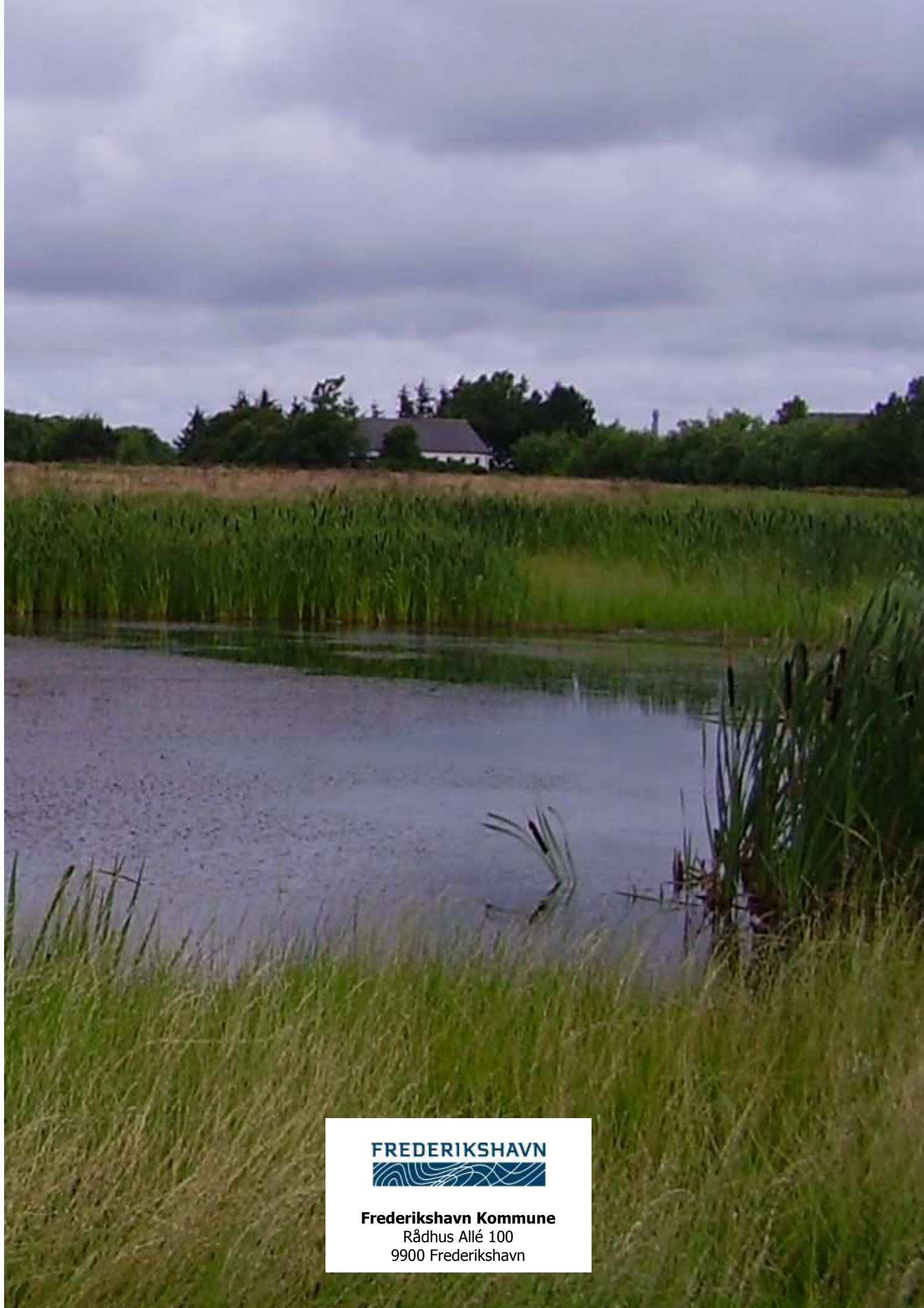
Ændringer i søer, såsom udvidelser og gennemgribende oprensninger, kræver også tilladelse. Det samme gælder udsætning af f.eks. fisk.

De faktorer, der har betydning for behandling af ansøgningen, handler især om:

- Placering i terrænet
- Hensynet til beskyttede naturtyper (mose, eng, hede, overdrev og strandeng)
- Hensyn til truede arter
- Arkæologiske fund
- Udsætning af dyr og planter
- Afløb
- Bræmmer
- Forbindelse til vandløb
- Søens størrelse.

Kommunen har et ansøgningsskema, som kan hentes på www.frederikshavn.dk eller den fås ved henvendelse til Borgerservice på tlf. 98 45 55 00.

Frederikshavn Kommune
Rådhus Alle 100
9900 Frederikshavn
Tlf. 98 45 55 00

FREDERIKSHAVN

Frederikshavn Kommune

Rådhus Allé 100
9900 Frederikshavn